

Aleksandr Marks 12c

HAAMER

Pärnu Ühisgümnaasiumi koolileht detsember 2015

Rohkem und ja paremad tulemused
Subway võileivad: eelarvamused ja tõde
Kes on Chrystal Katriin Kopti?
„Sügisulg“ läbi osaleja silmade

Kas kanep tuleks legaliseerida?
Tahan olla õnnelik!
Küprose reisikiri

Teatriarvustuste eri
Novell „Kõik on hästi“
Järjejutt

„Mäeküla piimamees“
Onu Ruuben õpetab metsas ellujäämist
Nipinurk
Visuaalkalambuur

O, Tannenbaum, O, Tannenbaum...

Keda või mida me siin siis tähistame? Paganlikku pööripäeva, Jeesuse sünnipäeva, saksalikku kuusepäeva või – oh õudust – läänelikku tarbimisorgiat?

Nagu ikka, kirjutab üks kultuuritraditsioon pahatihti teise üle. Jeesus ei sündinud ju tegelikult detsembri lõpus, vaid tõenäoliselt paar kuud varem, kuid paganlik püha sobis suurepäraselt kristlikuks pühaks. Kuna vagad sakslased tõid jõulude ajal tuppa kuuse, siis hakkasime seda muidugi tegema ka meie – ja jõludest sai meiegi püha rahuaeg.

Ühel hetkel sai elus kuusest aga plastikkuusk ning adventiküünaldest ja meetritepikkustest jõululuuletustest (mida pikem luuletus, seda uhkem kink!) Coca-Cola reka, mida juhib justkui Lapimaal elutsev jõuluvana. Muide, kui me räägime autentsusest, siis see jõuluvana peaks nahavärvilt olema pigem pagulastooni.

Quo vadis, kallid jõulustraditsioonid? Kuhu on meil edasi minna? Kas oma uut kuritegu sooritama? Nali naljaks. USA poliitfilosoof Francis Fukuyama väitis oma 90. aastate alguse menuteoses „Ajaloos lõpp ja viimane inimene“, et läänelikust liberaalkapitalismist polegi kuhugi edasi minna, kuna see on nii lähedalt täiusele kui üldse võimalik.

Rohkem und ja paremad tulemused

Siim Bachmann, Egert Linkmann G3a

Igahommikused hilinemised on Pärnu Ühisgümnaasiumis tavaline nähtus. See tekitab õpilaste ja õpetajate vahel konflikte. Isegi need, kes jõuavad kooli õigeaks ajaks, on aga unise peaga ja on vaevalt tunnis kohal. Puberteedialistel nimelt ei tule varasel õhtupoolikul und, kuid tihtilugu õpetajad ei mõista neid – süü suunatakse hoopis laiskuse ja netisurfamise peale, kuigi see ei pruugi üldse nii olla.

Teadlaste eksperimentide tulemused tõestavad seda, et noortele tõepoolest ei tule varasel õhtutunnil und. On soovituslik muuta traditsioonilist kooli algusaega paar tundi hilisemaks: kas kella 9ks või isegi kella 10ks – mida on juba mitmetes riikides tehtud. Puberteedi ajal noorte inimeste psüühika ja keha muutuvad, enamik noori muutub sellel ajaperioodil nn öökullideks. Varajased ärkajad ehk löokesed jäävad suuresti vähemusse.

Mary Carskadon, Browni ülikooli teadlane, viis noorukitega läbi pikaajalise katse, mille käigus selgus, et noori ei tasu enne kella 23.00 voodisse saata – nende unerütm muutub puberteedi ajal nii drastiliselt, et neil lihtsalt ei õnnestu enne antud kellaega magama jääda.

Üsna ühehäälnine arvamus

Pärnu Ühisgümnaasiumis viidi läbi uuring: küsitlesime erinevatest klassidest kokku 30 õpilast. Pääaegu ühehäälselt nõustuti ideega, et koolitunnid peaksid üks tund hiljem hakkama. Vastuhääle andsid vaid mõned üksikud.

Gümnaasiumiõpilane kommenteeris: „Minu arvates peaks olema standard, et koolitunnid algavad vähemalt kella üheksast. Mida rohkem liigub koolipäev keskpäeva poole, seda rohkem ma suudan õpitut materjali omandada. Miks? Lihtne – ma olen rohkem ärkvel. Mind on alati eriti kurjaks ajanud varasel tunnil olevad kontrolltööd.“

„Vaadates neid tulemusi, siis peaksid olema kõik kontrolltööd ja eksamid keskpäeval või hiljem.“

Õpetaja Anne-Maarja Tammaru nõustub mõttega, et koolitunnid peaks hiljem algama: „Mina ise ka kui õpetaja märkan magavaid lapsi koolitunnis, peaaegu alati läheb esimene tund kaotsi, sest unine inimene ei suuda materjali omandada. Pärnu Ühisgümnaasiumis peaks olema kooli algus mitte varem, kui pool kaheksa, aga kell üheksa algavad tunnid oleks muidugi kõige parem lahendus.“

Õppealajuhataja Elve Otsalt sõnas: „Vaadates praegu koolitundide alguseaega, siis ma leian, et kindlasti ei tohiks tunnid alata varem – seda juba laste pärast kes tulevad maalt“. Ta lisas, et praegune tundide algusaeg on tema arvates hea, kuid tundide alustamine kell pool üheksa oleks ka hea idee.

„Hilisem tundide algus on parem. Juba 8:30 oleks hea, kuid kell 10 oleks ideaalne.“

Teadlaste väitel on tegu bioloogilise faktoriga. Kindlaks aga on saanud fakt, et kell 8 hakkav koolipäev ei ole midagi muud kui õpilaste jaoks häiriv ja ebameeldiv, sest see segab nende magamise ja ärkvelolemise graafikut. Säärasel viisil puudub õpilasel võime midagi uut omandada, sest too õpib uneaja arvelt.

Kõik võidaks

Kuidas on aga lood nn löokestega? Kas neid ei diskrimineeri koolitunde alguse edasinihitamine? Teadlased on testinud, et varasemal hommikutunnil tehtud kontrolltööd on löokestel oluliselt paremate tulemustega kui öökullidel, kuid kui teha kontrolltöö peale keskpäeva, siis on tulemused peaaegu et võrdsed. Vaadates neid tulemusi, siis peaksid olema kõik kontrolltööd ja eksamid keskpäeval või hiljem.

Saksamaal ja Suurbritannias on

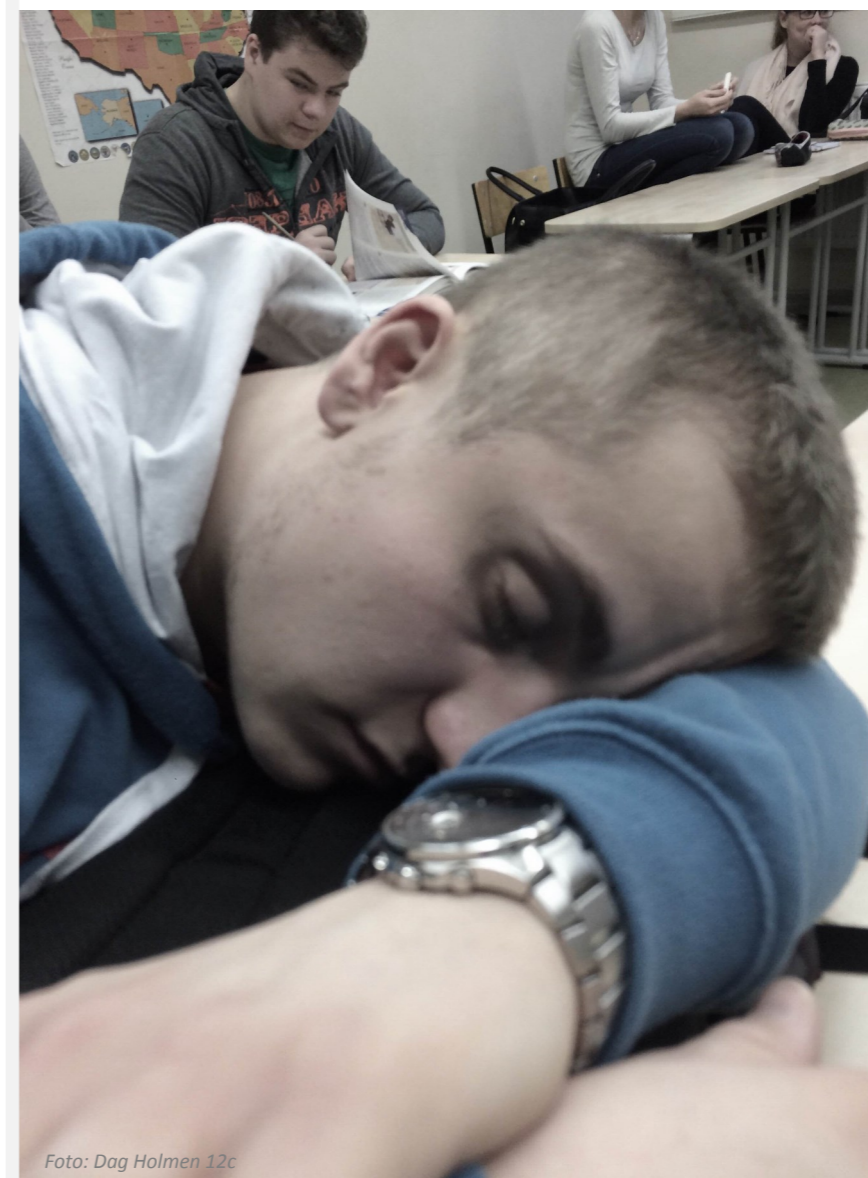

Foto: Dag Holmen 12c

juba uuendusliku mõtlemisega koole, kus on katsetatud tundide hilisemat algusaega. „Hilisem tundide algus on parem. Juba 8:30 oleks hea, kuid kell 10 oleks ideaalne,“ ütleb kronobioloog ja uneuurija Russel Foster. Puberteet on ajaperiood, mis on inimese elus väga suure tähtsusega ning selle perioodiga tuleb kindlasti arvestada. Suurbritannia uurimisprojektist võtab osa umbkaudselt sada kooli, kus on muudetud

tundide algus kella 10 peale. Eksperiment jõuab arvatavasti lõpule 2018. aastal.

Nooruk saab alles oma elu teise eludekaadi alguses teada, kas ta jääb varaseks ärkajaks või hiliseks öökulliks. Uuringud on ka seda tõestanud, et enamik õpetajaid on löokeste seas ehk on arusaadav, miks neil on raske öökullidest puberteedialisi mõista.

16. detsembril toimus kehalise kasvatuse õpetajate eestvedamisel kooliolümpia traditsiooni grandioosne taastamine. Klassid ja õpilased võtsid meeleeoluka spordi-, kultuuri-, ja meelelahutusürituse käigus üksteiselt mõõtu ning nautisid vahelduseks veidi vabamat olemist. Loodetavasti ilmub sündmuse kohta ka koolilehe erinumber.

20. novembril peeti traditsioonilisel moel — ikka väärika aastapäevaaktusega — meie auväarse kooli järjekordset sünnipäeva. Elagu Pärnu Ühisgümnaasium ja pakatagu ta alati tervisest!

Detsembri alguses viidi Ühisgümnaasiumis läbi rida praktilisi töötubasid, milles Pärnumaa Töötukassa spetsialist Merili Tasane tutvustas G1 ja G2 klassidele kõike tööturuga seonduvat.

Subway võileivad: eelarvamused ja tõde

Eliisabeth Leheste 12c

Üle poolte Eesti elanikkonnast sööb igapäevaselt kiirtoitu, mistõttu on ainult temaatiline, et 2015. aasta novembrikuus avati uus võileivarestoran Subway ka Pärnus. Subwayga ühes majas on veel ameerikapärane söögikoht Diner ning R-kiosk. Alates Subway Pärnussetulekust olen esimesest päevast nimetatud võileivarestoranis töötanud. Tänu sellele oskan ümber lükata või tõeseks tunnistada mõningaid restoraniga seotud linnalegende.

Kuidas kõik alguse sai?

Fred DeLuca suureks unistuseks oli saada arstiks, aga kuna tol ajal oli arstiharidust omandata väga kallis, soovitas sõber Peter Buck avada oma äri, milleks oli väike võileivakauplus. 1965. aastal avas 17-aastane keskkoolilõpetaja Fred DeLuca koos oma perekonnatuttava Peteriga esimese Subway restorani Bridgeportis, mille algne nimi oli Pete's Super Submarines.

Tänapäeval on Subway maailma suurim võileibu müüv frantsiisikett, millel on üle 44 000 võileivapoe 111 riigis. Esimene Eesti Subway avati 2013 aasta märtsis Tallinnas. Kiirtoidu-restorani menüü on üldjoontes igas riigis ühesugune, ehkki toetub kultuurilistele eripäradele.

Kas võileib on rämpstoit või täisväärtuslik eine?

Võileib on tavaliselt kas hommikusöök või vahepealne päevapala. Kas võileib kuulub pigem rämpstoidu kategooriasse

või on sellega võimalik hoida ka kaalu ning tervist?

1998. aastal otsustas Jared Fogel, et soovib mugavalt, kuid ka võimalikult tervislikult kaalu alandada. Niisiis käis ta iga päev oma kõrval tänavas olevas Subway sooje võileibu söömas. Algselt kaalus mees üle 190 kg, aga kaotas aastaga üle 100 kilo oma kehakaalust – süües igapäevaselt võileibu, mis sisaldasid ainult 6 grammi rasva. Mehe vööümbermõõt vähenes 152 sentimeetrit 86,4 sentimeetrit. Trenni Fogel ei teinud, kuid lühikese aja jooksul hakkas tal enesetunne paranema ning ta jõudis ennast rohkem liigutada.

„Algselt kaalus mees üle 190 kg, aga kaotas aastaga üle 100 kilo oma kehakaalust – igapäevaselt võileibu süües.“

Fogeli võileivad sisaldasid suuremal määral köögivilju, lisaks väherasvast kalkuni- ja kanafileed või sinki ning võileiva vahelt puudus juust. Mees ei lasknud enam oma toidu vahele õli ega majoneesi lisada, vaid asendas need äädika ning sinepiga. Lisaks on Subway restoranides võimalik võtta võileiva asemel ka salatit, kuhu saab samuti ise komponendid valida.

Samas peab silmas pidama ka seda, et ainult võileibadest toitumine ei ole teisele kasulik, sest inimeste toiduvalik peab olema mitmekülgne ja andma piisavalt erinevaid toitaineid ning energiat. Jaredi võileivadieedi

komistuskiviks oli see, et kui päevas süüa kaks väherasvast võileiba, siis on päevane tarbitav energia hulk kõigest ca 980 kcal, kuid täiskasvanul inimesel on minimaalne energiavajadus 1200kcal.

Eesti võileibade hinnad on kallimad kui mujal maailmas?

Hiljuti käis mu sõber Kaijus Janis Soomes, kus ta seisis ka Subway järjekorras. Kaijus mainis, et Soomes on hinnad palju kallimad. Ta kommenteeris: „kui meil Eestis on päevasub 2,45€, siis Soomes maksis see sama võileib 3.95€. Kui meil on väikese subi hind 2,95€, maksis samasugune võileib Soomes peaaegu 4€.“

Lugedes internetist, mis maksavad sama keti Subway võileivad mujal maailmas, siis tundub tõesti, et Eestis on neil märksa kallimad hinnad. Prahas on 30-sentimeetrine võileib 4 euro ringis, meie müüme seda sama 6 euroga. Londonis maksab 30-sentimeetrine võileib koos 0,5-liitrise joogiga 5 euro kandis, meil maksab 7 euro ringis. USA-s maksab 30sentimeetrine subway eine (jook+küpsis/krõpsupakk) 3,9–5,4 eurot, meil 6–7 eurot.

Niisiis võib öelda, et ehk on meil tõesti kallimad hinnad, kuid see-eest pole Subway toitude näol tegemist mürgise rämpstoiduga, vaid küllaltki tervisliku alternatiiviga „mäkile“ või „hessile“.

Kes on Chrystal Katriin Kopti?

Karin Ploomipuu 12c

Chrystal Katriin Kopti on G2B klassis õppiv 18-aastane neiu, kes valiti sellel sügisel meie kooli õpilasesinduse presidendiks. Ta peab ennast ekstraverdist introvertiks, kes elab asju südame ja hingega läbi, kuigi ta seda tavaliselt välja ei näita. Suured emotsioonid jätab ta ainult oma kõige lähedastematele sõpradele.

Chrystal sündis 2. novembril 1997. aastal Viljandis. Kui ta sai üheaastaseks, kolisid nad perega Ameerikasse, kus nad elasid nii New Yorgis kui ka Floridas. Peale viit ja poolt aastat tulid nad tagasi Eestisse, sest ema tahtis Chrystali Eesti kooli panna.

Krokodillijaht

Chrystali ja ta sugulase isad olid mõlemad ehitajad ja ükskord pidid tüdrukud issidega tööle kaasa minema. Sellel ajal tegelesid nende isad ühe naiskliendi maja juures ehitustöödega, kellel oli avatud tagahoov, kust natuke eemal oli soo seal elutses aegajalt üks krokodill.

Chrystali isa rääkis tüdrukutele, kuidas kunagi oli see krokodill soost selle sama naise tagahoovi läinud. Neile kui lastele tundus see väga põnev, mistõttu nad veetsid terve päeva soo juures krokodilli jahtida üritades. „Lapse fantaasia on ikka ääretu, sest me võtsime kaasa veel sellised suured puuoksad, millega me kindlapeale plaanisime ta kinni püüda.“ Praegu tagantjäreli mõeldes tundub see Chrystalile väga utoopilise tegevusena ja ta ei julgeks enam kindlasti seda korrata.

Usin neiu, kes leiab aega ka puhkamiseks

Vaba aega proovib Chrystal sisustada võimalikult huvitavalt, mistõttu peale kooli tegeleb ta veel paljude asjadega. Lisaks õpilasesindusele ja koorile kuulub ta ka Pärnu linna noortekogusse ja on seotud mitmete erinevate projektidega. Sellepärast kuulub suur osa tema vabast ajast koosolekutele ning erinevate ürituste korraldamisele. Ülejäänud aja sisustab ta sõpradega koos olles või ennast kunstiliselt arendades.

Chrystalile meeldib maalida, lugeda (hetkel loeb Keith Richardsi "Elu"), kirjutada luuletusi ning hiljuti alustas ta ka tummiõpingutega. Talle sisendati pidevalt, et trummide mängimine on väga raske, kuid lõpuks ta otsustas, et ei kuula enam teisi – ja läks siiski õppima. Chrystal on hetkel väga õnnelik, et sellise otsuse tegi. Kuigi ta tegeleb paljude erinevate ja huvitavate asjadega, võtab ta enese täislaadimiseks aega ka puhkamiseks.

Teist aastat õpilasesinduses

„Meie kollektiiv on äärmiselt meeldiv, asjalik ning sõbralik. Rõõm on teha koostööd teiste omavanustega, kes tõeliselt huvituvad ürituste korraldamisest ning koolielu arendamisest.“ Mõtte kandideerida õpilasesinduse presidendiks sai ta teistelt liikmetelt ja sõpradelt, kes innustasid teda proovima midagi uut ja teistsugust. Ta ei olnud

kunagi mõelnud sellele, et ta võiks kandideerida või et temast võiks kunagi õpilasesinduse president saada. Chrystali eestvedamisel on esindus teinud juba mitu ettepanekut, mida koolis muuta või paremaks teha, kuid otsused võtab vastu siiski direktsoon.

Otse loomulikult soovib Chrystal kõigil osa võtta: „Õpilasesindus ootab meeleldi kõiki õpilasi liituma. Ainuke kriteerium on see, et õpilasel peab tõesti olema tahe midagi muuta ja korda saata meie koolis, sest niisama ei ole mõtet koosolekutel istumas käia.“

Pole mõtet õppida mingit eriala lihtsalt õppimise pärast

Hetkel näeb Chrystal kõige parema mõttena pärast gümnaasiumi üks aasta vabaks võtta, et maailma avastada ja iseennast leida. Ta ei kiirusta ülikooli minekuga, sest ei soovi õppida mingit eriala lihtsalt õppimise pärast. „Pigem ootan veidi ja leian sobiva ala hiljem.“ Kuid selles on ta kindel, et talle ei sobi rutiinne kontoritöö, sest ta on selle jaoks liiga püsimatult ja vajab vaheldust ning spontaansust.

„Sügisulg“ läbi minu silmade

Epp Kuusik 12c

Astun koolimaja uksest sisse ning suundun esimesele korrusele. Vastu tulevad võõrad näod ning saalist kostub muusikat – ilmselt nooremad solistid alles esinevad. Ausalt öeldes pole ma üritusega väga kursis, kuna osalen esimest korda ning ei meenu, et oleks ka varasemalt seda vaatamas käinud. See on isegi hirmutav, kuna tean, et enamik esinejatest on sellel konkursil enne osalenud. Proovin endale siiski sisendada, et tähtis on vaid kogemus ja see hea *feeling*, mida ma terve ürituse jooksul omandan. Kuid see selleks.

Lähen ettenähtud klassi, et häääl koos teistega lahti laulda. Järgneb lavaproov, mis kujuneb päris edukaks, või noh, enamasti lähebki hästi, kui saalis pole umbes sadat silmapaari, mis sind ja sinu liigutusi pingsalt jälgivad.

Nüüd on natuke aega, jalutan lähimasse poodi. Väljas sajab vihma, puhub jäine tuul ning puud õõtsuvad. Täpselt nagu ka mu laulu pealkiri ütleb – „Torm“, mõtlen endamisi.

Need närvid...

Järgmisel hetkel istun juba saalis, inimesed aina kogunevad ning tunnen, kuidas süda otsustab kiiremini lööma hakata. Üritus algab õhtujuhi tervitusega ning

žürii tutvustamisega. Edasi liigub aeg nii märkamatu, et laval on juba ära käinud neli esinejat ning järg on jõudnud minuni. Tol hetkel, kui öeldakse välja minu nimi, tean, et enam ei ole pääsu. Ma ei saa saalist välja joosta ning teha nägu, et jumala eest, see ei olnud mina, keda just lavale kutsuti. Mitte, et mulle laulda ei meeldiks, asi pole ju selles, vaid ma pole suutnud kuidagi üle saada hirmust esinemise ees.

„Reaalsuses aga värisen hirmust nagu haavaleht ning loodan, et keegi ei märka.“

Seisan laval ning proovin mõelda sõnumile, mida kuulajatele edasi anda tahan, kuid see pole üldse nii lihtne, nagu tunduda võib. Raske on inimesi kaasa haarata ning end kuulama panna. Üritan suunata ka pilgu üleval olevatele akendele, et vältida publikuga silmsidet, mis iseenesest peaks ju olemise kergemaks tegema. Reaalsuses aga värisen hirmust nagu haavaleht ning loodan, et keegi ei märka. See on isegi pisut irooniline, kui paljudele erinevatele asjadele on võimalik laulmise ajal mõelda.

Kergendus ja enesekindlus

Olles jõudnud loo keskele tunnen, kuidas jalad lõpetavad värisemise, sisemiselt tajun kergendust ning hirm hakkab vaibuma. Kas tõesti on see võimalik? Korruga tunnen ennast palju enesekindlamana ja täis tahet laul lõpuni laulda, mida juhtub enamasti harva. Esinejana ei ole ma endaga kunagi rahul ning pigem leian vigu, mida edaspidi parandada. Kuid eks see ole loomeinimeste üks omadustest, mis aitab enda esitust analüüsida ning neid seeläbi paremaks muuta.

Astun südantsoojendava aplausi saatel lavalt maha ning hingan kergendatult – see on tehtud! Tõepoolest, tegemist on väärt üritusega, mis annab juurde suurel hulgal kogemust ning enesekindlust, et osaleda teistel konkursidel või miks mitte ka uuesti „Sügisulgul“?

„Sügisulg“?

„Sügisulg“ on Pärnu linna ja maakonna solistide konkurss, mis sai alguse 2001. aastal meie enda muusikaõpetaja Kadri Keskküla eestvedamisel. Üritus pakub esinemiskogemust, võimalust võrrelda end teiste lauljatega ning seada endale kõrgemaid eesmärgi.

Solistikonkursi „Sügisulg“ eelvoorust pääsesid meie õpilastest edasi Johann Saamann (G3b) ja Anastasia Poddubko (G3b). Suurimad tänud nende juhendajale Kadri Keskkülale!

Alexander Rannar (G3c), keda juhendas Peedu Sula, pääses teise vooru UNESCO maailma filosoofia päeva raames kirjutatud esseega. Konkursil osaleb 160 tööd 13-st riigist.

„Eye 2016“

Madis Arumäe G3b

Mina ja minu meeskonnakaaslased sõidame 20. mail, päev pärast matemaatika riigieksamit, Strasbourgi ühele Euroopa suurimale noorteüritusele. Ettevõtmine on mõeldud kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide noortele vanuses 16-30. Eeltööd on palju: on vaja täita mitmeid ankeete ehk hulga paberitööd, sponsorite otsimine, majutuse ja lennupiletite otsimine ning ostmine jne. Meil õnnestus saada ka parlamendipoolne rahaline toetus, mis kahjuks katab vaid lennupiletid.

Mis on EYE ja millal see toimub?

EYE 2016 on Euroopa noorteüritus (The European Youth Event), mis toimub 20.-21. mail Euroopa Parlamendis Strasbourgis.

Mida EYE 2016 endast kujutab?

Tuhanded noored Euroopa Liidust kohtuvad Euroopa otsusetegijate ja

esinejatega kõige erinevatel elualadel. Koos vahetatakse mõtteid ja arvamusi noortega seotud teemadel ning otsitakse innovaatilisi lahendusi olulistele tulevikuprobleemidele.

Kes me oleme?

Me oleme kümme noort Pärnu- ja Läänemaalt, kes õpivad kolmes

erinevas gümnaasiumis: Pärnu Ühisgümnaasiumis, Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumis ja Lihula Gümnaasiumis. Meie meeskonda kuuluvad Madis Arumäe, Klea Vihast, Madis Sinivee, Anett Niine, Anastasia Belousova, Aivar- Erik Pärna, Epp Sillukse, Hanna-Liisa Ott, Chrystal-Katriin Kopti ja Andreas Tulver.

Ühislaste spordisaavutused

Meie kooli noormehed koosseisus Madis Arumäe, Johann Saamann, Daniel russ, Mihkel Lepaste, Rait Tammet, Germo Nõgesmaa, Klaus Johannes Alexander Aksberg ja Drew Brenet Õispuu võitsid Eesti Koolispordiliidu võrkpalli rahvaliigas 2. koha.

Vabariiklikult saavutasid 3. koha meie võrkpallineid koosseisus Laura-Riina Altmart,

Anu Kivilo, Kelly Hunt, Anete Siman, Keitlin Sammul, Iris Abdullajev, Heleri Sepp, Kärolin Lannajärv ja Marleen Lipmaa.

Pärnu noorteliiga võitjateks korvpallis tulid meie noormehed koosseisus Mirko Saluvere, Kristian Lenk, Olger Antsmaa, Raigo Arukask, Kaur Kalmus, Rait Tammet, Germo Nõgesmaa, Klaus Johannes

Alexander Aksberg ja Robin Leidma.

Loomulikult tuleb tehtud töö eest tänada meie kehalise kasvatuse õpetajaid koosseisus Inga Drobot, Mehis Merilaine ja Aare Vanatalu.

Õnn soosib julgeid ja terves kehas terve vaim!

Raske valik...

Mul on kogu elu olnud unistused. Tatist kuni 10nda klassini olen teadnud ja kindlalt soovitud pürgida millegi poole. Küll arstiks, lauljaks, näitlejaks, treeneriks ja kelleks iganes veel.

Kummaline oli see, et astudes 11ndasse klassi, ei osanud ma enam kellekski saada. Kõik minu soovid ja tulevikuplaanid justkui haihtusid. Kaotasin ära oma elumõtte. Ei, mitte suitsiidises mõttes, vaid lihtsalt. Tulles 12.klassi ja käies praegugi siin, ei tea ma enam, mida edasi teha. Ma olen kaotanud kogu õpihimu ja üldse soovigi midagi edasi õppima minna.

Praegu suudan ma mõelda vaid sellest, et teenida kähku palju raha ja minna maailma avastama. Teised kõrval räägivad ikka, kui lahe on ülikool ja kui väga tahaks sinna minna. Neid kuulates ei teki mul endiselt mitte vähimatki soovi kuhugi edasi minna, mõtlemine õppimisest ülikooli tasandil ajab mulle külmavärinad peale.

Imselt on veel mõningaid selliseid noori, kes pole samuti leidnud seda õiget asja – asja, mille nimel töötada ja tegevust, mida tulevikus nii-öelda rahaks teha. Aga loodan siiralt, et kõik ükskord leiavad selle miski, mis silmad särada paneb ja raha taskutesse toob.

- Mõrra Mõlgutused -

Poolt ja vastu: kanepi legaliseerimine

Kanep tuleks legaliseerida

Martin Mitt 12c

Kanepi legaliseerimise poolt räägivad mitmed argumendid. Kanepil on väga palju häid omadusi ja selle legaliseerimisest on võimalik saada väga palju kasu.

Esiteks tooks kanepi legaliseerimine kaasa laialdasel määral musta turu ja seetõttu ka kuritegevuse vähenemise. Kui praegu keegi tahab osta kanepit, peab ta otsima seda tänavatelt. Suureks probleemiks ongi just see, et tänavalt ostetud kanep ei ole kellegi poolt kontrollitud ja võib olla üle pritsitud mitemetega erinevate mürgiste ainetega. Ostjale mõjub see kahjulikult, lisaks sellele lööb ta kanepi ostmisega kuritegevuses kaasa ja see on ohtlik. Kui kanep oleks legaalne, kontrolliks selle puhtust riik, ja inimene, kes tahab osta kanepit, saaks seda osta vastavas poes. See tähendab seda, et kanepi hankimine oleks palju ohutum ja mugavam, kanep oleks kontrollitud ja puhas ning kuritegevus väheneks, sest ise seda mustalt müüa ei oleks enam tulus.

Kanepi keelustamine maksab hetkel riigile väga palju. Paljud vahistatutest on pidanud vanglas olema ligikaudu 10 aastat – lihtsalt kanepi omamise pärast. USAs kulub kanepi keelustamisega seotud protsessidele 3,6 miljardit dollarit. Kui kanep oleks legaalne, oleks kasu palju suurem. Esiteks saaks riik otseselt maksutulust, sest inimesed on selgelt kanepi ostmisest huvitatud. See suurendaks

kindlasti ka turismi, mis tuleks Eestile majanduslikult kasuks. Rääkimata sellest, et politsei saaks keskenduda tõsiste kurjategijate vahistamisega ja riigil oleks rohkem raha, et tegeleda riigisisestest probleemidega.

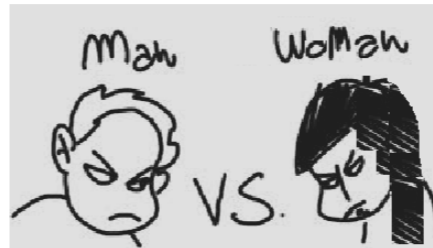
Meil on õigus tarvitada alkoholi ja tubakat, sest me elame ühiskonnas, mis peaks olema õiglane ja meil peaks olema vaba valik. Me ju teame, kui kahjulikud need kaks ainet on. Alkoholi liigne tarvitamine põhjustab tihtipeale vägivalda ja täiesti vastutustundetut käitumist. Samamoodi kahjustab tubakas inimese tervist ja on kergesti sõltuvust tekitav. Kui meile on lubatud nende ainete tarvitamine, siis miks me ei võiks tarvitada kanepit, kui see tegelikult pole üldse nii kahjulik kui eelmainitud kaks ainet?

Mitmel pool on juba ravikanepi kasutamine legaalne. Näiteks epilepsia puhul antakse seda patsientidele, et nende valu leevendada. Kuigi ravikanepit kasutatakse paljudes kohtades, siis mitte veel kõikides ja paljudele vajajatele jääb kanep jätkuvalt kättesaamatuks.

Ma leian, et kanepi legaliseerimise küsimus tuleb tõsta esile ja teha otsuseid, mis on meie ühiskonnale kasulikud. Kanep ei ole põhjuseta Hollandis ja Colorados (USA) legaalne. Praegune narkosõda on tõestanud, et see on täielikult läbikukkunud ja selles osas tuleb teha suuri muutusi.

- Kanepi riiklik kontroll
- Keelustamine maksab
- Inimeste rõõm

- Meelemürk
- Terviserikked
- "Ravikanep"

Kanep legaliseerida? Ei!

Laura Lumi 12c

Kanepitooted on Eestis ja mujal maailmas kõige enam levinud ja kasutatav keelatud uimasti. Kanepi legaliseerimise küsimus on viimasel ajal olnud Eestis väga aktuaalne teema ja tekitanud tuliseid arutelusid.

Kanepi legaliseerimise vastu on paljud asjaolud. Ekspertide sõnul on meelemürkide tarbimine Eestis suur probleem. Usun, et täiendavate seadusandlike õiguste laiendamine ei ole mõistlik. Pigem tuleb jätkata konservatiivset suhtumist ning teha selgitustööd eelkõige noorte hulgas, et meelemürkide, sealhulgas kanepi, tarvitamine on taunitav. Eestlasi on taolisteks sotsiaalkatseteks liiga

vähe ning pole ka ühtki põhjust loota, et rahvas, kes joo ja suitsetab oluliselt rohkem kui EL riikides keskmiselt, kanepisaaduste tarvitamise suhtes ootamatut mõõdutunnet ilmutaks.

Nii alkohol, tubakas kui kanepisaadused hävitavad tarvitaja füüsilist tervist. Alkohol ja kanep lisaks füüsilisele ka vaimset tervist. Kõik need ained tekitavad erineval määral sõltuvust. Oluline on selgelt eristada, kuidas mingi aine kasutamine võib mõjuda konkreetse inimese tervisele ja heaolule sellest, kuidas massiline uimastite kasutamine võib mõjuda ühiskonnale tervikuna.

Samuti oleks see väga halb noortele, keda tuleks sellistest asjadest eemale hoida. Noored on väga huvitatud uute asjade proovimisest ja kui see oleks neile nüüd lihtsamini kättesaadav siis ilmselt juhtuks seda massilisemalt. Kuna kanep tekitab enamasti sõltuvust, siis pole meil mingit kindlustunnet, et kanepi-suitsetajaks ei võiks saada ka 13-aastane noor.

Riiklikult oleme näinud väga palju vaeva, et inimesed lõpetaksid suitsetamise. Eestis on vastavad reklaamid ja üleskutsed, mis toovad esile negatiivseid aspekte, ja need on olnud mõjuvad. Eesti inimesed on hakanud vähem suitsetama ja oleks lubamatu nüüd selles valguses muid meelemürke seadustada. See oleks justkui kogu senise töo vastu taevast viskamine.

Paljud kanepi pooldajad on väitnud, et sellel on ravimõju ning see aitab inimesel terveneda või leida leevendust nende haigusele. Meditsiinilisel kanepil on vahe nõ lihtsalt suitsetajate kanepiga. Ravikanepi eesmärk on enamasti vähendada valusid – näiteks vähihaigetel. Haigetele antav

kogus on väiksem ja tegu on puhta kanepiga. See kanep, mida aga tavasuitsetajad tarbivad, on enamasti teiste ainetega segatud segatud või keemiaga üle pritsitud, tegu ei ole puhta kanepiga. Meditsiinilistel näidustustel on kanepi toimeainete kasutamine Eestis ka praegu võimalik.

Kanepis olev kõrge THC tase võib viia paranoilisuseni, südame rütmihäireteni, ajurakkude massiivse surmani ja keskendumisvõime hääbumiseni. Kõige enam kannataksid just tarvitaja lähedased. Sageli juhtub see juba siis, kui uimastitarvitaja ise endal probleemi ei näe. Samuti tähendaks kanepi legaliseerimine ka suurt lisakoormust kiirabile, politseile, uimastisõltlaste rehabilitatsioonüsteemile, psühhiaarritele, haigekassale jne.

Arvan, et inimestele uimasti seaduslikult kättesaadavaks tegemine poleks kasulik ei seda kasutavatele inimestele kui ka ühiskonnale terviklikult. Elus on palju muid asju, millest rõõmu tunda.

Tahan olla õnnelik!

Marten Penu 12c

Tänapäeva inimeste pidev robotlik käitumine jätab väga vähe aega meie enda jaoks. Me elame rutinis, milles üks asi asendub pidevalt teisega, ning tunneme, kuidas iga päev möödub täpselt samu asju tehes. Kurb on see, et me ei suuda olla õnnelikud ja elame pidevas stressis. Miks see nii on?

Juba väikese lapsena õpime järjest asju tegema, mille saavutamiseks on vaja endaga tööd teha, näiteks esimesed sõnad, sammud ja söömisel kahvliga (kus enamik toitu lendab muidugi mööda ilma laiali). See kõik vajab pingutamist, kuid mida vanemaks me saame, seda rohkem mõistame, et see kõik oli alles süütu algus.

Jõudes noorusikka, hakkab keerlema kõik ühe asja ümber. Me elame nagu Kuldsed Trio loos, kus laulusõnumiks on „kes ei tööta, see ei söö“. Mängu tuleb raha ja see, et ilma selleta kaugele ei jõua. Tahame või mitte, kuid elu hakkab järjest rohkem keerlema ümber ühe asja. Selleks on raha. Tükike paberit ja mõned mündid saavad kriitilisteks elukujundjateks.

Koolis sisendatakse seda, et mida paremini me õpime, seda suurema tõenäosusega saame rohkem neid pabereid endale tasku pista. Selline suhtumine, kus lükkame eemale enda tunded ja unistused ning töötame ainult selle

nimel, et omale süüa osta või õppelaen ära maksta, viib tihti hetkedeni, kus tunneme, et miks pagana pärast me seda kõike teeme? Õnnelikuks olemine on asendunud poolekoha tööga ja lapsena mõeldud unistused jäänud soiku. Alustatakse surnud ringi, kus puuduvad muutused.

” Uudised propageerivad pigem negatiivsust kui positiivsust. Sellest tekibki efekt, kus inimene ei suuda enam rõõmus olla. Ta tajub maailma ohtliku ja ettearvamatu kohana.

Oma osa stressi kujundamises annab ka sotsiaalmeedia ja uudised. Pidevalt kuulem, kuidas inimesi lasti maha, kuidas riik A alustas sõda riik B-ga ning kuidas kõik läheb justkui halvasti. Uudised propageerivad pigem negatiivsust kui positiivsust. Sellest tekibki efekt, kus inimene ei suuda enam rõõmus olla. Ta tajub maailma ohtliku ja ettearvamatu kohana. Ta ei julge proovida uusi asju ning võidelda enda heaolu eest. Ja seda kõike kuvandi pärast.

Näiteks Facebook koosneb valdavalt osas postitustest, kus otsitakse vargaid, jagatakse kadumisi ja mõrvasid, ning sinna

otsa veel kõik halvustavad puhangud mingi teema kohta. Me muutume kurjadeks ja meie psühholoogiasse on sisendatud, et kui kellelgi hästi läheb, siis pigem kritiseerime seda või jääme ükskõikseks. Kas tõesti oleme nii kibestunud, et kui meil endi ei lähe hästi, siis ei tohi teistel ka minna?

Õnnelikkus ja rahuolu on õpetused, mille järgi võiks maailm üles olla ehitatud. Ometi meenub mulle koheselt rida Toe Tagi loost :

Kas Jumal oli segi, et inimese tegi / pani kokku valesti, me ei tunne end ju hästi.

Tõesti – me ei tunne end hästi, sest me ei oska mõelda laiemalt. Kuhu on jäänud suhtumine, et tee seda, mida armastad, ja unista suurelt? Me ei tohiks lasta negatiivsusel end kontrollida ja me peaks olema loovamad. Me ei tohiks jääda kinni mugavusse ja hirmu. Iga päev peaks olema uus algus ja me peaks pidevalt katsetama uusi asju. Elama peaks suhtumisega, et kõik on võimalik, kui ma ise sellele usun ja piisavalt seda tahan. Elu on üks ja miks mitte seda elada?

Hinda seda, mis sul on, ja püüa asju parandada ning parendada, mitte kõike maha teha. Positiivsus on võti ja iga heategu muudab selle maailma ilusamaks kohaks.

Kool talvel... sakib...Täiega.

Anett Heinam, Lisa-Maria Lillemägi 12c

kõik seadused on selleks valmis, et teha uus vaikiv ajastu. vähimagi hirmu korral, et REF võimu kaotab läheb käima. **Kaur Kender** (Twitter)

Kui eesti mehe teine naine on eestlanna ja kolmas on lätlanna, siis neljas peaks loogiliselt oma leedulanna. **#balti_kett Olav Osolin** (Twitter)

Moslemeid on maailmas üle miljardi, radikaale ja terroriste on nende hulgas tühine promill. Islami ja terrorismiga on aga oluline probleem. Nimelt, islam on totaalne religioon (NB! mitte totalitaarne! ma pean silmas, et islam ei ole üksnes usk, vaid ka juriidiline,

sotsiaalne, dietaanne jne süsteem, kuhu kuulub kõik alates sellest, kuidas on kombekas riides käia ja lõpetades nt ka muusika kirjutamise reeglite ja luuletuste värsimõõtudega), kuid sellel ei ole keskust. **Mihhail Lotman** (Delfi.ee)

Vahetusnädal Küprosel

Madis Arumäe G3b

5. Oktoobril kell 13.00 seadsime sammud Riia lennujaama poole. Ise me muidugi ei kõndinud, vaid läksime bussiga. Ärevus oli nii suur, et unine mina ei saanudki teel esimese lennujaama poole magada. Sisustasime oma aega kaarte mängides või hoopis oma kogemustest rääkides.

Esimene lend möödus väga igavalt. Magada ei tahtnud, raamatut lugeda ei tahtnud, ristsõna lahendada ei osanud ning kaarte mängida ei viitsinud. Muud valikuvarianti kahjuks ei olnud, seega möödus kogu lennutee lakke vahtides või magavat Triinut pildistades ja filmides.

Viini lennujaamas vahetasime lennukit. Austrian Airlines oli mugav, suur ning meeldiva klienditeenindusega. Meie õnneks jagati lennul igale reisijale toidupoolist ja juua. BINGO! Korisevad kõhud olid tänulikud maitstva pasta ja huvitava šokolaadimagustoidu ning meeldiva märjukese eest. Istusime Nastjaga kõrvuti, aga kuna reas oli 3 istekohta, siis akna ääres istus Šveitsis elav makedoonlanna. Ka temaga vedas kuidagi. Täitsa tore ja tark vestluskaaslane oli.

Viimaks Küprosel

Igas lennujaamas oli kõigil jube soov pesema minna, soov jätkus ka Larnaca lennujaamas. Nüüd pidimegi Larnacast bussiga Polisesse sõitma. Järjekordne istumine. Kui paljud kasutavad sammulugejat, siis nüüd oleks vajalik olnud istmiklugeja. Mis see endast kujutab? See loeb

sinu istmiku liigutusi, nihutusi ja tõstmisi. Huvitav oleks võrrelda, missugune oleks sammude ja istmiku liigutuste vahe. Tegelikult sellist asja ei ole olemas.

Polisesse jõudes jagati meid hotellitubadesse. Mina, Triinu ja Nastja olime ühes ruumis. „Pesema, pesema, mina lähen esimesena pesema,“ karjusin tuppa astudes. Pesemas olles avastasin, et neil ei ole eriti palju sooja vett ja kui tuleb sooja vett, siis väikese nirega.

Järgmisel hommikul kella 10 paiku oli Polises 36 soojakraadi. Jõhker kuumus, millega polnud enam üldse harjunud, kuid kes kannatab, see kaua elab. Õpetajatel algas koosolek ning meile, õpilaste, öeldi, et ootaksime 10 minutit. Lõunamaade 10 minutit võrdub 40 minutiga. Seega me lihtsalt istusime ja laadisime oma akusid täis.

Kell 13.30 tuldi minule, meie võõrustajale ja mu toakaaslasele (itaallasest poiss) kooli lähedale järgi. Sõitsime koju ning nägin esimest korda oma perekonda. Pigem vist hiigelperekonda. Aga väga tore oli ning tore on siiani.

Uus kodu

Koju jõudes tutvustati mulle maja, kus mingisugune ruum asub. Pärast väikest ekskursiooni läksime merre ujuma. „Õpetaja Liis, rannavalve oli olemas.“ Vesi oli soe, vähemalt minu jaoks. Väga lahe oli ujuda nelja meetri sügavusel, sest kogu veekogu põhja oli näha. Tahtsin kindlasti

selle nädala veel ujuma minna.

Õhtul käisime restoranis söömas. Kui õigesti mäletan, siis oli tegemist 5-käigulise õhtusöögiga. Süüa toodi juurde ja juurde. Taldrikule tõsteti juurde ja juurde. Ma lihtsalt n-ö nutsin ja sõin. Viisakus on vajalik, seega ei hakanud ma järele ka jätma.

Kolmas päev ehk kogesin esimest hommikut oma uue pere juures. Ärkasime 7 paiku, kuna 7.30 pidime juba koolis olema. Pesin näo, pesin hambad ja juba kutsutigi sööma. Värske apelsinimah! Asi, mida olin oodanud juba Eestis olles. Mahl oli justkui narkootikum mu kehale – see oli nii värskendav. Kuna ma ei ole just kõige suurem hommikusöögisõber, siis tegin vaid ühe ainsa võileiva.

Teistsugused ühikud

Hilinemine oli väga tavaline nähtus, vähemalt iga teise küproslase puhul. Hilinesime kooli ligi 15 minutit. „Tasa sõuad, kaugele jõuad.“ Enne koolijõudmist otsime kohvi kaasa. PARIM CAPPUCINO, mida saanud olen, ma ei valeta!

Triinu-Liis ja Nastja käisid aga koos oma võõrustajatega muusikatunnis. Või pigem käisid nende *hostid* ja kaasõpilased Triinu ja Nastja tunnis. Nad tutvustasid Eestit, Pärnut, meie kooli ning samuti kõige vägevamat traditsiooni – retsimist! Retsimisest olid kõik üsna šokis ning ehmunud.

Kella 9 paiku sõitsime bussiga Küprose ühte kallimasse hotelli nimega

Anassi. Seni, kuni õpetajad viidi kümneks minutiks kohvitama, pidime meie hotelli tagahoovis vaikselt istuma, et kliente mitte häirida. Ilmselgelt venis 10 minutit kolmekümneks minutiks. Jõudsime Chrystaliga järeltulele, et kõike tuleb korrutada kolmega. AEG, KIIRUS, rõhutan – KIIRUS – ja TEEPIKKUS.

Sõitsime Paphosesse. Nagu enne mainisin, siis kõike tuleb kolmega korrutada, nüüd kehtis see reegel ka teepikkusega. „It’s only two kilometres.“ Kahest kilomeetrist sai ligi kuus. Meil Chrystaliga oli päris lõbus. Oleksime paar korda auto alla ka jäänud, sest vaatasime valele poole, kas autot tuleb või mitte. Liiklusega oli kogu aeg probleeme. Lihtsalt harjumatu.

Järgmisel hommikul alustasime kell 8 uuesti oma teekonda Paphosesse. Paphosesse jõudes pidime kuskil pargis jälle tunnike või rohkem õpetajaid ootama, sest nad viidi kohvitama. Käisime Aphrodite sünnipaika vaatamas. Kes ei teadnud, siis legendi kohaselt sündis ta merevahust.

Õhtul grillisime oma perega, sain väga palju uusi asju maitsta. Poleks uskunudki, et mulle nii paljud võõrkultuurilised toidud maitsevad. Kõik oli viimase peal! Sain ka Mixalise vanatädiga prantsuse keelt praktiseerida.

Vaatamisväärsustega tutvumas

Organiseerisime omale paadireisi Blue Lagooni. Seal me paat teekonda alustaski. Ka poolakad tulid koos meiega.

See oli pigem jaht kui paat. Suur ja uhke. Meie, noored, läksime kohe jahi katusele päikese kätte mõnulema. Lasime jalad üle katuseääre rippu ning nautisime üksteise

seltskonda. Kogu aeg oli millestki rääkida. Vaade saarele oli jalustrabav.

Kui kohale jõudsime, läksime laguuni ujuma. Seal oli selge ning helesinine vesi, nagu filmideski. Ujumine oli justkui kohustus, sest sellisest võimalusest ei suutnud mitte keegi ära öelda. Nastja jäi ainukesena paati, aga see-eest oli meil fotograaf olemas. Saime väga palju toredaid pilte ning filmilõike. Tagasi sõites sai tasuta snäkke ja juua.

Koju jõudsin alles õhtul veerand üheteistkümnepaiku. Ma olin surmväsinud! Päike kurnas ikka väga, samuti see igapäevane kuumus, mis seal turistide üle võimust võtab.

Kuuendal päeval ärkasime alles kell 9 hommikul. Esimene päev, mil normaalselt magada sain. Enne hotelli juurde minekut käisime Evrose ja Mixalisega kohvi joomas. Seal lahkudes oleksin peaaegu oma seljakoti sinna unustanud, kuid õnneks seda ei juhtunud.

Kell 10 alustasime oma teekonda naaberlinna, kus külastasime veinitehast K&K WINERY KATHIKAS LTD. Tehas asub 700 m kõrgusel merepinnast. Seal toodetakse nelja erinevat veini. Viinamarju korjatakse kell 6.30-12.00. Tunnis toodetakse ligi 1000 ning aastas 500 000 pudelit. Samuti avanes meil võimalus veini degusteerida ning kaasa osta. Pudel kvaliteetset veini maksis 5 eurot, poes aga 15 eurot.

Toit, nilbused ja puhkus

Kui meile vaba aega anti, ekslesime koos õpetajatega mööda linna. Jõudsin järeltulele, et küproslased on üks nilbe rahvas. Ükskõik, mis pilti, maali, skulptuuri, võtmehoidjat, kaardipakki, taime või juurvilja

sa ei vaadanud, nägid alati seal fallost. See küll sümboliseerib jõudu ja viljakust, kuid kas FALLOSTerohkus on tõesti nii vajalik, et seda teistele inimestele teadmiseks teha?

Rannas olime umbes tunnikesest, sest meie *hostid* kiirustasid meid tagant, et peame Polisesse tagasi minema. Ja mida tegema? KOOLIÕUE istuma ja jutustama... Oeh, meie, eestlased hoiame ka koolipäevadel koolist eemale, kuid nemad käivad nädalavahetusteti seal *chillimas*. Päris masendav, kui kool oleks kogu aeg mu vaateväljas.

Kibemagus lahkumine

Õhtul läksime kõik koos uuesti Latchisse. Nautisime üksteise seltskonda, olenemata sellest, kui väsinud me kõik juba olime. Mõni meist, näiteks Nastja, valas juba esimesi pisaraid, sest see oli meie viimane õhtu Küprosel. Kogu õhtu kujunes suurepäraseks.

Seitsmes päev või pigem hommik. Ärkasin enne äratuskella. Arvan, et reisinärvist, sest mu enesetunne ei olnud just kiita. Pakkisin oma viimased asjad kohvrissi ning sõin hommikust. Juba kell 11 pidime hotelli juures olema, sest 11.30 lahkus buss. Kõige naljakam oli see, et mina olin esimene, kes hotelli jõudis, sest tavaliselt olin mina see, kes igale poole hilines. Väga raske oli lahkuda, sest kõik oli nii koduseks saanud. Kogu see nädal oli justkui kõige ilusam unenägu. Tükike minust jäi kindlasti sinna, ma tean seda. Kui mina oleksin käbi ja Küprose känd, siis ma ei kukuks Küprosest kaugele. Lähen Küprosele kindlasti tagasi!

Anett Heinam
Helly Klooster
Lisa-Maria Lillemägi
Karin Ploomipuu
12c

SOTSIAAL!

AVA SILMAD, MITTE EKRAAN

Jane Arujõe
Mariann-Krööt Mätas
Anete Mootse
Ketlin Saar
G3a

Märka maailma enda ümber!

REKLAAM!

Jana Jänes
Ruti Moos
Marii Õismets
Selestin Vaiksaar
G3a

Stressist vabaks -
kool praktilisemaks!

„Igatsus“

Marie Augusta Luuk G2c

"Igatsus" on tundeid esile kutsuv ja mõtlemapanev Tallinna Linnateatri lavastus, mis on kirjutatud Anton Tšehhovi kahe jutustuse järgi. Nagu pealkirigi ütleb, on see lavastus igatsusest. Igatsusest mille või kelle järele, seda ei tea sageli inimene ise ka, aga see tunne on temas sügavalt sees.

Etenduse lavastajaks on Linnateatri pealavastaja Elmo Nüganen. Ma pole näinud tema teisi töid, aga see etendus oli muljetavaldavalt hea. Lavastuse kunstnik on Vladimir Anšon ja kostüümikunstnik Reet Aus. Nende mõlema koostöös oli valminud kauni vene mõisa atmosfäär ja venepärased uhked kostüümid.

„Ma pole näinud tema (lavastaja — toim.) teisi töid, aga see etendus oli muljetavaldavalt hea.“

Näidend algab keskealise mõisaproua Tanja ja tema parima sõbranna Varja kohtumisega vanas mõisas. Nad kutsuvad külla ühise lapsepõlvesõbra Kolja, kes saabubki, aimamata, et Tanjal on tema kutsumisega oma tagamõte. Samal ajal on ka Varjal oma salalootus, et kunagine armastus

Kolja ja tema vahel ärkab taas. Mehe saabudes tekivad suhteliinid, millest mõned on üsna ootamatud.

„Tema mäng oli tõepoolest nauditav ja võimas, pani kaasa tundma ja temaga koos kurvastama.“

Näiteks armub Kolja Tanja noorukesse tütre Natašasse, ise mõistes, et see tunne on vanusevahe tõttu keelatud. Siiski tundus mulle, et kõige olulisem emotsionaalne sisuliin tekkis Kolja ja Varja vahel. Nende noorpõlvesuhe sai oma järje.

Meisterlik näitlejatöö ja hea huumor

Varjat mängis Anne Reemann, kes on saanud oma osa eest Linnateatri parima naispeaosa kolleegipremia, samuti Eesti Teatri Aastapremia parima naispeaosa eest. Tema mäng oli tõepoolest nauditav ja võimas, pani kaasa tundma ja temaga koos kurvastama.

Meespeategelast kehastas Rain Simmul. Tema rollilahendus oli väga usutav ja kaasahaarav. Tema elufilosoofia kandis üht lavastuse põhilist mõtet "kõik möödub" ja et pole mõtet lasta end millestki

häärida. Tanjat mängis Epp Eespäev, kes minu hinnangul mängis kohati pisut üle oma dramaatilisuse ja tunderohkusega.

Lavalt ei puudunud ka huumor – selle kandjaks oli Andrus Vaarik, kes oli laval küll üsna kõrvalises – ehitaja – rollis, kuid avaldas publikule muljet. Samuti jättis väga positiivse mulje Elisabet Reinsalu ehitaja naise rollis. Tema mäng oli vaimukas ja usutav.

Lahtised otsad

Nii nagu tihti elus ei saa olukorrad konkreetset ja ilusat lõppu, oli ka selles näidendis lõpp pisut nagu poolik. Palju jäi lahtiseks ja andis võimaluse ise edasi mõelda ja oletada, kuidas nende inimest elusaatused lähevad. Kas nad kohtuvad veel? Kuidas neil läheb? Selle üle mõtisklemine jääb iga vaataja enda valikuks.

Hindeks 9,5 punkti 10st.

Rahvas ise kipub olema apaatne ning on harjutatud heaoluühiskonna hüvedega. Poliitik astub kodanike ellu kui harv külaline kuskilt reklaamimaailmast, konkureerides kassitoidu, mähkmete ja šampoonidega poeriulitel. Poliitikuks kipuvad aga enamasti kas

võimuhimulised isendid või hoopistükis veidrikest ekstsentrilised, mitte kunagi aga keskmised inimesed. Et müüa tavakodanikule poliitikat paremini, on meedia hakanud seda serveerima osakesena meelelahutusest. **Ero Liivik** (sirp.ee)

„Kõik naistest“

Kerli Heinsoo G2a

Endla teatri küünis etenduv „Kõik naistest“ on lõbus ja üllatusi pakkuv: kolm näitlejannat (Carmen Mikiver, Liina Tennesaar, Karin Tammaru) mängivad viieteist erinevat rolli, tegevus toimub viies erinevas keskkonnas.

Erinevad keskkonnad

Etendus algab sellega, et uksest tuleb välja üks naine, kes nutab, kuna ta vannituba uputab. Talle tuleb appi ta sõbranna, kes ta maha rahustab. Siis tuleb välja, et sellel naisel on väga suured probleemid oma emaga, ta ei oska olla iseseisev ja enda eest seitsa.

„Nad kurdavad üksteisele oma elu üle ja kurvastavad selle üle, et nende mehed neid enam rahuldada ei suuda.“

Keskkond muutub ja nüüd ilmuvad lavale kolm ärinaist, kes on purjus, nad kurdavad üksteisele oma elu üle ja kurvastavad selle üle, et nende mehed neid enam rahuldada ei suuda. Võib öelda, et nad on tüüpilised ärinaised, keda kujutatakse üleolevatena. Algselt on nad kõik kolm sõbrad, aga kui ülemuse sekretäri koht vabaneb,

muutuvad nad konkurentideks ja see ilus sõprus nende vahel on kadunud, see muutus õelaks ja jättis väga halva mulje.

Kolmas keskkond on lasteaed, kus kolm last tülitsevad omavahel, et kelle isa on kõige targem ja kelle ema keda kõige rohkem armastab. Siin tuleb ka välja, et kõik stseenid on omavahel kuidagi seotud, näiteks üks lastest on ühe ärinaise tütar.

„Kõige parem asi üldse on naerda, kuni pisarad jooksevad, ning kuulda publikut südamest naermas“

Neljas stseen toimub ühe vana naise kodus, kes ootab oma tütreid sünnipäevaks koju. Tuleb välja, et õed on omavahel väga pikka aega ühe mehe üle tülis olnud. Nad ei taha üksteisele andestada, kuid päeva lõpuks on pere kõige tähtsam ning nad lepivad ära.

Viimane keskkond on vanadekodu, kus kolm vanurit kaklevad seal olevate meeste üle ning vaidlevad, kelle reuma on kõige hullem. Siin tuleb ka välja, et üks vanuritest on neljanda stseeni naise ema. Siin ma naersin kõige rohkem, kuna see oli lihtsalt nii hästi mängitud ja kõik need tervisehäda naljad olid tõesti

ääretult head.

Kõik need keskkonnad vahelduvad omavahel ning stseenide vahel käib lava peal ka üks mees, kellel minu arust mingit õiget rolli ei olnudki, ta ei rääkinud, vaid käis lava peal lihtsalt suitsetamas ja sprotte söömas.

Lihtne suhestuda

See etendus on tõsiselt hea, ma suudan nende naistega palju ühist leida. Kõige parem asi üldse on naerda, kuni pisarad jooksevad, ning kuulda publikut südamest naermas, aga see oleneb ka sellest, mis vanuseklassist inimesed publiku seas on. Kui on sellised üle 50-aastased, siis nii palju naermist ei kuule, kuna on aru saada, et vanadekodu stseeni võtavad nad solvanguna.

Kümnest kümme!

Lugemiselamus oli kõige esimene kunstielamus, mida ma oma elus tundsin. Ei olnud ma siis veel kinos ega teatris käinud, kunstinäituste ja kontsertide külastamisest rääkimata. **Toivo Tootsen** (Õpetajate Leht)

Hollywoodis esilinastus Star Wars frantsiisi kauaoodatud 7. osa — "Jõud tärkab". Kuigi filmotööstuse eliidil ja muudel prominentidel oli võimalus filmi näha juba 16. detsembril, saab ülejäänud maailm seda teha alates 18. detsembrist.

„Tramm nimega Iha“

Anna-Maria Pink 12c

Endla teatris esietendus 31. oktoobril taas Tennessee Williamsi „Tramm nimega Iha“. Viimati mängiti seda etendust Endlas 1975. aastal. Toona mängisid peategelasi Tiia Kriisa, Eha Kard, Peeter Kard ja Ago Roo. Tänavu on ülitundliku Blanche DuBois' rollis käesoleval aastal Endlaga liitunud Kleer Maibaum-Vihmar, teistes põhirollides mängivad Kati Ong, Priit Loog ja Märt Avandi. 1972. aastal esietendunud etenduse lavastajaks oli Kaarin Raid, nüüd aga Endla loomingujuht Ingomar Vihmar.

„Tramm nimega Iha“ on lugu sellest, kuidas psühholoogiliselt väga habras Blanche kaotab kodu ja seltskondliku positsiooni ning otsib pelgupaika oma õe Stella ja tema töölisest mehe Stanley juurest. Ülitundlik naine jääb selles keskkonnas aga võõraks ja üksildaseks ning peagi hakkab välja kooruma naise hapra loomuse hämaram külg. Lavastaja soovis rõhutada õdedevahelisi sidet, mis on katkematu ja tugev.

Käisin seda etendust vaatamas kaks korda kuuajaste vahedega. Esimesel korral, 27. oktoobril, oli mul võimalus külastada peaproovi ja 29. novembril juba mõned korrad mängitud etendust.

Tõetruud karakterid ja kunstipärane lavastamine

Lavastus oli huvitav, selles oli nii vastuolulisi kui ka paeluvaid, tundeid tekitavaid elemente. Tegelased olid väga omanäolised ning näitlejad tõid nende iseloomuomadused tõetruult välja. Kõige enam meeldis mulle Priit Loogi kehastatud äkiline ja matslik Stanley Kowalski.

„Mulle meeldis, et lavastus ei olnud täielikult masendav, sest ka elu ei ole ju läbini sünge: selles leidub ikka midagi naljakat, mis vaheldust toob.“

Priit mõjus selles rollis nii ehtsalt, et peaaegu oleks võinud hakatagi uskuma, et see on reaalne elu. See aga näitas, et ta oli ilmselt rolli hästi sisse elanud ja Stanley Kowalski mõttemaailmaga ühise keele leidnud. On väga oluline mõista oma kehastatavat tegelast ja lahata põhjuseid, miks ta midagi just nii teeb. Sellist mõistmist oli näha ka Priidu rollis.

Ka teise peategelase, Kleer Maibaum-Vihmari mängitud Blanche DuBois' roll mõjus väga ehtsalt ja Kleer tõi hästi välja

tegelase emotsionaalsuse ning üleoleku, millega Blanche üritas tegelikult varjata oma ebakindlust ja haavatavust. Koos moodustasid Priit ja Kleer üksteist täiustava dueti ning konfliktsete vastastena andsid hästi edasi nende vahel püsivat pinget.

Etenduse põhiteema oli tõsine, kuna tegu oli psühholoogilise draamaga. Siiski aga leidis etenduses päris palju humoorikaid seiku, mis leevendasid tõsidust ja elulähedust. Mulle meeldis, et lavastus ei olnud täielikult masendav, sest ka elu ei ole ju läbini sünge: selles leidub ikka midagi naljakat, mis vaheldust toob.

„Näitlejate hea suhestumine tegelastega ning lavakujundus tekitasid vahepeal isegi tunde, et tegu on filmi või stuudio-lavastusega“

Lavastuse muusikaline kujundus oli sobiv ja rõhutas selgelt pingelisi olukordi. Siiski oli see vahepeal võib-olla liiga ühetaoline, üks meloodia kippus liialt korduma, kuid haakus temaatikaga ikkagi hästi. Eriti meeldis mulle rütmilise ja meloodilise muusika kombi-

neerumine. Samuti olid head efektid, mis tekitasid tunnet, et päriselt möödub sõitev tramm – tulede võbelemine ja kolin.

Lavakujundus oli ajastukohane ja mugavalt lahendatud. Pöördlava kasutamine võimaldas dekoratsioonide vajadusel igast küljest näha. Lavakonstruktsioonid olid kahekorruselised ja ruumid hästi sisustatud. Dekoratsioonide mitmekesisus andis hea ettekujutuse ajastu miljööst. Algul häiris pisut, et tegevus toimus ainult pöördlaval, kuid sellega harjus ära ning pärast oli isegi hea, et tegevus oli koondunud ühte kindlasse kohta. Seetõttu oli kergem fookust suunata ja tervikut haarata.

Näitlejate hea suhestumine tegelastega ning lavakujundus tekitasid vahepeal isegi tunde, et tegu on filmi või stuudio-lavastusega. Kui vaatasin hiljem Endla teatri kodulehelt lavastuse pilte, leidsin, et mõni foto oli nagu kaader filmist, mis andis reaalsustunnet veelgi juurde.

Võrdlusmoment

Kuna käisin seda etendust vaatamas kaks korda, tekkis mul ka väike võrdlusmoment, kuid ega nii lühikese aja jooksul mingit märgatavalt suurt muutust toimunud ei olnud. Kui aus olla, siis mulle meeldis esimene kord rohkem. Küllap aga sellepärast, et peaproovi vaatamine tühjas saalis oli minu jaoks esmakordne kogemus ja siis oli ju lavastuse sisu veel tundmatu. Väikesed erinevused, peale selle, et saal oli esimene kord tühi, siiski olid.

Minu meelest oli näitlejate sisseelamine esimene kord parem ja lavastus oli kuidagi tõetruum. Võib-olla saab seda põhjendada sellega, et peaproovis oli lavastus

veel arengufaasis ning värske, näitlejad kompasid piire, kuhu toetuda ja mida rõhutada. Seega nende mõningane ebakindlus ja publiku reaktsioonide veel mitte nii täpne tajumine muutsidki esimesel korral etendust usutavamaks ja vabamaks.

Vabadust ja nõ õhku lisasid peaproovi ka näitlejate pisi-apsakad, mis naeru ahelareaktsiooni tekitasid. See lisas minu arvates etendusse veel rohkem reaalsust ja inimlikkust ning andis tunnetuse, et olen ka ise osa etendusest. Lisaks eelnevale olid teisel korral

mõned erinevused detailides, mida iga kord kontrollida ei saagi. Nagu ka öeldakse, iga etendus on teisest millegi poolest erinev, identseid on raske leida.

Seega tahan öelda, et mulle meeldisid tegelikult mõlemad etendused ning lavastus üldiselt ja loomulikult näitlejad, kes olid vägagi tasemel. Oli hea, et sain kogeda seda „Iha“ kahel erineval ajahetkel ja vormis. Jäin väga rahule. Soovitan minna seda lavastust vaatama kõigil, kes armastavad tõsidust ja reaalsust ning selle kõrval natuke huumorit.

Tihti peale küsitakse minu kui soome-ugri rahvastega koostööd arendava inimese käest Venemaa soomeugrilaste ja nende keele olukorra kohta. Sellele küsimusele ei ole lihtne vastata. Veelgi keerulisem on asi siis, kui võrrelda Venemaa soome-ugri rahvaste keeli, neile antud õigusi ja olukorda Euroopa Liidu

riikide vähemusrahvuste ehk põliste põhirahvusest eristuvate rühmade võimalustega. Tuleb tõdeda, et peaaegu kõigis riikides on probleeme põliste vähemuste keeltega, millest enamiku puhul näeb kiiret kahanemistendentsi. **Jaak Prozes** (Sirp)

„Kõik on hästi“

Anonüümne kümnendik

„Kas tõesti lõppeb see siin ja praegu,“ mõtles Edgar tuimalt lakke vaadates.

Ilmselgelt oli see maailma kõige halvem otsus end täis juua ja emotsionaalsel valimise ajal oma arvamust avaldama hakata. Just nimelt selle tagajärjel istus ta kinniseotult haisvas ja mädanevas kuuris, kus ainsaks valgusallikaks oli palkide vahelt sisse piiluv täiskuu. Enne kinnisidumist elas ta üle ligi viisteis minutit kestnud ihunuhtluse, mille lõpetas hale litakas vastu paremat põske.

Ega enne suremist polegi muust mõelda, kui valesti elatud elust ja mitmest nurjunud abielust. Oma viimase naise kaotas ta raske haiguse tagajärjel. Ainus asi, mida Edgar suuresti kahetses, oli see, et tal ei olnud ametlikult kedagi, kes viiks edasi tema loomingut. Tal oli mitmeid sohilapsi mööda maailma laiali, kuid neid oma pärijaks nimetada oleks tema meelest patt.

Oli palju mõtteid peas, mis vajasisid üleskirjutamist, kuid see lugu jääb kõigi eest varjatuks. Alles nüüd sai ta aru, kui mõttetud olid tema kirjutised, mis ei päästa teda sellest piinavast olukorrast. Kasuisa soov, et poisist võiks saada sõdur, jõudis Edgarile alles nüüd kohale. Sõdurina oleks suutnud ta enda

eest seista ja ei peaks praegu mõtlema: „Kas nüüd läks mu elu viimane minut käima?“

Ukse tagant kuuldus inimhääli ja see avanes. Kolm jässakama kehaehitusega meest astus kuuriuksest sisse ning hakkasid Edgarit lahti siduma, ise arutades, mis mehega edasi saab.

Mehed hakkasid piinamisest ikka veel nõrka Edgarit mööda maad lohistama. Peksust veritsevad vorbid mehe seljal tekitasid põrgupiinu. Ühtäkki leidis mees end lebamas keset salumetsa ja ainus, mis ta kuulis, olid maniakkide ennasttäis hääled, mis aina kaugenesid.

Järgmine hetkel avas Edgar silmad ja ta avastas end olevat valgete luitunud seintega ruumist, lamamas vedruvoodil. Ruumi sisenes valges kitlis umbes neljakümneaastane naisterahvas, kes ilmselgelt oli liialdanud põsepunaga. Naine seletas Edgarile, et kohalik metsnik oli ta metast teadvusetult leidnud ja haiglasse toimetanud. Edgaril tuvastati mitmeid väliseid kehavigastusi, alustades sinikates ning lõpetades põletikuliste haavadega tema seljal. Teadvuse kaotas ta vedelikupuuduse tõttu.

Kolm nädalat hiljem lasti ta haiglast tulema. Tema ainus soov oli minna kohta, kus oli alati

rahulik ja turvaline – enda maakodusse. Maamaja olid nad soetanud naisega peale pulmi. Edgar polnud peale oma naise surma sinna sattunud, kuid nüüd oli see tema ainus valik. Maja asus metsa sees ning ümbruses ei olnud ühtegi teist hoonet.

Edgar lubas endale, et enam ei kirjuta ta mitte ühtegi teost. Tema meelest olid tema teosed sellest süüdi, et ta sellisesse olukorda sattus. Tal oli eluaeg olnud tohutu võime leida kõiges ainult endal süüd, kuid mehi, kes teda koletul kombel piinasid, ei ole endiselt leitud ja ega Edgar nende vastu viha ka pea. Mees lausa tahaks nende jälkide maniakkide kätt suruda ja tänada neid, et nad ta silmad avasid.

Viis kuud hiljem kirjutati lehes, et kirjanik Edgar A. Poe on surnud. Mees leiti ühel pühapäevahommikul oma maakodu magamistoast, kuuliauk peas. Kirjutuslaual oli kiri, mille seisis: „Kõik on hästi!“

Mõtlemise eesmärk on mõnes mõttes mõtetest vabanemine, kuigi me selle ideaalini enamasti ei jõua. Mida väiksem rahvas, seda enam peab tema mälu olema võimalikult suur. Samas ei pääse me sellest, et mälu hakkab meid ängistama. Ühelt poolt tahame ennast raamatusse sisse lugeda, teiselt poolt tahaks mingist raamatust ennast välja lugeda. Tasakaalu hoidmine on imeline kübaratrikk, mis mõnikord õnnestub, mõnikord mitte. **Valdur Mikita** (err.ee)

järjejutt: „Tahaksin karjuda appi“

R.T.

Tütarlaps õppis nüüd teises klassis ning see oli veelgi emotsionaalsem. Tema hinded olid halvenenud, kodused tülid aina kasvasid ning verised hooberid lisandusid.

Kord kui tüdruk koju jõudis, küsis ema lapselt: „Vaatasin just praegu sinu eKooli, miks sa kolme jälle said? Sa ei saa ju ometi nii saamatu olla.“ Tüdruk kartis vastata, sest ta teadis juba ema reaktsiooni ette, kuigi teguviis oli igakordselt erinev. Ka sel korral ei antud tütrele armu.

Ema võttis toanurgast vedeleva riidepuu ning virutas preilile vastu kintsu. „Ema, ema, palun lõpeta ära, mul on valu!“ hüüdis krokodillipisarates tütarlaps. „Ära ulu! Oled selle ära teeninud, sa ei võta ju mitte kunagi õppust,“ lausus ema. „Ema, palun ära löö enam!“ üritas tütar uuesti.

Olenemata sellest, et mitu lööki oli juba antud, lõi ema seni, kuni üsna uus riidepuu purunes. Neiu emakene muutus aga nii pööraseks, et krahmas riiulilt, mis oli nädalaid tolmu kogunud, triikraua ning peksis juhtmega nii, et isegi arm jäi tüdruku paremale põlvele. „Kao mu silmist!“ riidles ema lapsega.

Mitu päeva tütarlaps ei rääkinud oma vanematega, ehkki isa vaesest ei piitsutanud nagu metslane,

tegelikult ei puutunud ta oma tütart sõrmeotsaga, siiski oli ta nii joobes, et ei saanud aimdu sellest, mis kodus toimub. Isa vaid istus, viinapudel käes, ning kõõritas uimasusest silmi. Mehel oli käepärast ka tuhatos, millesse oli vähemalt kolm pakki sigareid kustutatud.

Kooliski olid keerulised lood. Depressioonis ja meeleteitel neiu hakkas klassikaaslastelt varastama. Kord võttis sularaha, siis mõne huvitava eseme, mis näis uhiuus olevat. Halvenenud õpitulemuste tõtt, ei lõpetanud tüdruk põhikooli teist klassi ära ning direksioon käskis dokumendid välja võtta.

Ei möödunud kaua, mil tütarlaps pääses uude kooli, kuid ega sealgi polnud kõik lust ja lillepidu. Ta kannatas koolivägivalla all. Teda noriti, mõnitati, võeti ja kaotati koolitarbeid ning jutud tema kodusest olukorrast levisid kulutulena. Kogu klass sai teada tema vanemate joomisest, kuidagi oli aga saladuseks jäänud koduvägivald.

Loomulikult nägid õpetajad seda tülinorimist pealt, ent ei aidanud kannatajat, sest taaskord tüdruk ei tahtnud kellegi sekkumist. Ta oli teadlik, et kui ema kuuleb, et neiu on kodusest elust kellelegi lobisenud, oleksid lood tema

jaoks üsna täbaraks muutunud..

Ema peksis endiselt tütart kõikvõimalike esemetega, olid need siis metallist, puidust või rauast, peaasi, et end rahuldatud sai. Teada oli tõsiasi, et päike loojus selles perekonnas juba kaua aega tagasi.... Tütarlaps soovis vaid üht:

Ma tahan naerda nii,
et pisarad silmas
Und näha sellist,
mis tunduks kui ilmsi
Emotsioonid
enesest välja karjuda
Ebaõiglusega
mitte iialgi harjuda
Nutta vaid valust,
kui kaotan kellegi
Kuulda sosinat,
mitte mõttetut kära
Vajuda unne,
kui väsimus kontides
Astuda püstipäi,
mitte lonkides
Naeratust
ka võõraga jagada siiralt
Näha päikest
ka hallide pilvede taga

Möödunud oli mitu aastat. Vahepeal muutus palju. Ema kaotas oma teise lapse – poja, kes suri seetõttu, et kopsudes oli vedelik. Poja surm raputas emakese mõtted ja väärted kontrolli alla. Lisaks oli ta lahutanud abikaasast, loobunud alkoholist ja ka suitsetamisest, kuid kas see oli piisav?

„Mäeküla piimamees“

Art Alus G1c

See raamat räägib sellest, kuidas üsnagi vaesest Tõnust saab oma ahnuse tagajärjel veelgi vaesem mees.

Mäeülal elab suht katkises onnis (loe: mõisas) mõisnik Ulrich von Kremer, kes on hea südamega vanemas eas meesterahvas. Kui Ulrich ühel hommikul oma igapäevasele jalutuskäigule läks, kohtas ta Tõnu aias ilusat neiu nimega Mari, kes peesitas murul. Mari oli 20-ndates eluaastates noor neiu, kes abiellus pärast oma õe surma Tõnniga (loe: Tõnu).

Maril oli tugev iseloom ja piisavalt palju julgust, et astuda vastu maailmavaatele, mille kohaselt naised on meeste omandid. (Tegelt ei ole. Need poisikesed, kes arvavad, et naised

kuuluvad kööki, pole lihtsalt elu näinud, või kui on vanemas eas, siis nad on lihtsalt natukene memmekad, kes ei saa asjadest aru.)

Kremer pakkus Tõnnile tööd Mäeküla piimamehena juhul, kui Mari käib Ulrichit lõbustamas. (Lõbustamine on lai mõiste, palun ärge valesiti aru saage.) Alguses tegi ettepanek Tõnnile nalja, aga siis tuli meelde, kuidas Kuru Jaan oma varanduse sai – Mäeküla piimamehena. Tõnn sai pärast Mari vaimset töötlemist ameti omale, noorik teda enam mõnda aega väga ei kottinud.

Lõpuks hakkas Tõnn seda kahetsema, et ta Mäeküla piimamehe ameti vastu võttis. Selle töö pärast kaotas ta oma

naise. Tõnn muutus Mari jaoks nartsuks, kes oli ainult omakasu peal väljas. Tõnni hakkasid vaevama südametunnistuse hingepiinad, mistõttu hakkas ta muresid alkoholipudelisse uputam. (See ei ole üldse hea mõte, kutt sai mõne nädala/kuuga elukutseliseks parmuks.)

Üks õhtu, kui sai korralikult kõrtsus muresid uputatu, suri Tõnn tagasiteel ära. Ta külmus. Kõik arvukate soovijate kosjettepanekud lükkas lehestunud Mari tagasi, kuna tahtis olla vaba. Kremeri ettepanekule vastas ta: „Tahan linnas varblane olla, mitte kanaarilind“ Peale seda ütlust neiu lahkus.

Kuidas metsas ellu jääda: osa 1

Ruuben Palu 12c

Lähete metsa seenele või matkale ja ühel hetkel mõistate, et ei oska enam tagasi minna. Proovite edasi liikuda, aga mida aeg edasi, seda tundmatumaks ümbruskond muutub - olete eksinud. Tegemist on stsenaariumiga, mis ei pruugi 100% juhtuda, kuid on oluline, et me teaksime, kuidas jääda metsas ellu, kui olete üksi ja võitlete elu eest. Siin on paar väikest soovitus, mis aitavad ellujäämistõenäosust suurendada.

1. Teadvusta olukorda: Sellises situatsioonis on oluline, et sa ei hakka ülega alahindama oma oskusi ja võimalusi. Säilita võimalikult külma närvi ja teadvusta, et oled eksinud. Kui mõtlemine üle või õhtu alahindamine, kahaneb võimalus ellu jääda 40%.

2. Proovi kontakteeruda: See on väike võimalus, aga telefoni olemasolul tasub alati proovida kasvõi hädaabiga kontakteeruda. Kui ei, ära anna alla – let the

hunger games begin...

3. Tutvu käepäraste esemetega: Kindlasti oled metsa minnes midagi kaasa võtnud või on midagi taskusse jäänud. Laota kõik oma esemed ühte kohta ja otsusta, mis sul on asjakohane, mis võib aidata sul edasi tegutseda (nuga, tikud, veepudel, telefon, vihmamantel jne).

4. Tutvu ümbruskonnaga: Paljud arvavad, et mets on süngel koht ja et see on vaenulik... VASTUPIDI. Mets annab sulle peavarju, küttematerjali, süüa ja palju muud. Vaata ümbruskonda: kas näed jõgesid, marjapõõsaid, lagedat ala jne. Otsi endale sobivaim paik, kus on võimalikult palju kasutegureid.

5. Raja endale ajutine „kodu“: Proovi valmis teha lõke ja magamisase, mis on tuule eest kaitstud. Kogu kuivipuid ja muud materjali. Tegemist on seni kõige

raskema proovikiviga, sest pead veetma öö uues kohas, uute seltsilistega.

6. Söö, jook: Ilma toidu ja veeta on raske ellu jääda ja jääda nõrgaks, kuni karu peab kunagi sööma ära su lahja kondise laiba (kahju hakkab karust). Korja metsast marju, seeni (NB! Seened tekitavad täiskõhutunde, aga toiteväärtus on null). Joo vett, soovitatavalt soojalt, et su moraal tõuseks ja kehatemperatuur säiliks stabiilsena.

7. Uni: Kuigi uus kodu on hirmuäratavalt võõras, pead sellest hoolimata magama võimalikult hästi, et sul oleks rammu edasi tegutseda

Järgmises „Kuidas metsas ellu jääda“ osas õpetame lugejale lähemalt, kuidas tuld ja lõket teha, koguda ja puhastada vett ning kuidas magamisase valmistada. Jääge ellu, kallid lugejad!

Nipinurk

Anett Heinam ja Lisa-Maria Lillemägi 12c

- Ükskõik, kui vana sa ka poleks, pane alati pärast esimest adventi suss aknale, et vanematelt kommi saada.
- Kui raha pole ja sõbrale on vaja kink teha, siis leia kodust pliats ning paber ja kirjuta kaart valmis, sest jõuluringid peavad tulema südamest, mitte Apple'i toodetest.
- Tunned klassis mandariinilõhna? Otsi üles inimene, kes vaikselt nosib, ja küsi temalt üks tükk, sest jõulud on ju andmise aeg!
- Kui tahad jõuludel mahtuda oma lemmikleiti või vältida liigset jõulusöömingut, siis joo enne seda üks pudel tavalist vett ära.
- Ära unusta enda parimat klassijuhatajat jõulude ajal ülatada, sest ka õpetajad vajavad armastust.
- Jõulumeeleolu pole? Ära muretse, otsi lihtsalt üles mõned jõuluehted ning kaunistada enda tuba nendega, süüta mõni mõnus küünal ning vaata igal neljapäevaõhtul TV3-st filmi „Üksinda kodus“.